basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SETSWANA PUO YA GAE (HL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

MOTSHEGANONG/SEETEBOSIGO 2026

KAEDI YA GO TSHWAYA

MADUO: 80

Kaedi e ya go tshwaya e na le ditsebe di le 22.

Kwalololo e ileditswe *Phetla*

KAROLO YA A: POKO

MELODI YA POKO – RM Ramagoshi

POTSO 1: POTSO YA TLHAMO

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 10 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

'SENGALAMOTSE *(EXILE)'* – SJS Shole

- Kgalemo ke go lemosa motho diphoso tsa gagwe mme o bo o mo rotloetsa le go mo aga go dira se se siameng.
- Ke boammaaruri jo bo ka se ganediweng ka gope gore mmoki o kgalema Sengalamotse le go mo rotloetsa go boela gae.
- Mmoki o kgalema Sengalamotse ka ntlha ya fa a hularetse bommaagwe mmogo le setšhaba morago ga loso lwa ga rraagwe. O mo rotloetsa go bulela batsadi ba gagwe mafatlha ka ga se se mo ngadisitseng, ba santse ba tshela.
- O mo tlhalosetsa gore go tsamaya ga gagwe go amile le bagaabo ka ba hutsafetse, ba tlhoname. A re e re a dira tsa kwa a le teng, a itse fa ditiro tsa gaabo di tlhoka yo o di dirang kana yo o di simololang.
- Go mo rotloetsa, o mmontsha botlhokwa jwa gagwe mo setšhabeng le go kaya fa phatlha ya gagwe e bonagala ka jalo, o mo kopa gore a tle gae. Fa e le gore o ne a dirile molato, a se o tshabele, ka o tlaa mo ja pelo le mooko mme a tlhokafale.
- Mmoki o kgalemela Sengalamotse go tlogela go nna manganga le go se tshware kgang mo pelong. O kopa gore a tle gae, e tle go buiwa, e tšhotliwe.
- O mo gakolola gore a tie, a lebagane le bothata jaaka monna. A se itire mosadi yo e reng a lebagane le mathata a bo a sia, a tswelele ka go dira diphoso.
- Mmoki o bona go se kgwetlho e kalo gore Sengalamotse a ka retelelelwa ke go rarabolola mathata a gagwe go na le gore a a tshabele, a paoganye le lefatshe jaaka peolwane, a sa bua sepe.
- E le ruri Sengalamotse o kgalengwa le go rotloediwa go boela gae go fedisa bothata.

(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) **[10]**

POTSO 2: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

'LEFATSHE LA DIKHUDUEGO' – LH Mogale

2.1 Ka go bontsha tiragalo e e senyang/fedisang matshelo a batho. (2)

2.2 Pheteletso – go feteletsa ka go godisa go tlala ga dintsho le dilelo, ka gore loso lo a rena. (2)

2.3 Tlogelo – Ke e lemogile ka tiriso ya lenalana/Ke e lemogile ka go tlogelwa ga 'le' mo go 'lefatshe' go nna 'fatshe'. (2)

2.4 Batho ba ba tlhokafetseng ke ba ba neng ba sa amege mo dikhuduegong/le bolaile batho ba ba sa dirang phoso epe. (2)

2.5 A kutlobotlhoko – gonne go le tshenyo e ntsi/ditlamorago tsa dikhuduego tse di sa jeseng diwelang.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[10]

POTSO 3: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

'SEROMAMOWA' – AL Ralusi

3.1 abcc
-tlhe, -tshe, -la, - la. (2)

3.2 Tshwantshiso – Go bapisa sebopego sa seromamowa le lebokoso le lentle. (2)

3.3 Tlhatlagano ya mafoko – go gatelela bokao/
Tlhatlagano ya popego – go gatelela bokao. (2)

3.4 Matlhogojana o kgotlile konopo sa araba. (2)

3.5 Ke thotloetso ya gore ke nne le seromamowa, ka se ntsha bodutu e bile se neelana ka tshedimosetso/ke tlotle selo le fa se ka nna le popego e nnye se na le mosola wa sona.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[10]

POTSO 4: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

'LENTSWE LA MOIPOLAI' – FS Khunou

4.1 Ditlamorago tsa tshwaromakgwakgwa. (2)

4.2 Neeletsano – go tsweletsa kakanyo mo meleng e e latelanang. (2)

4.3 Mmoki o laela baitseanape gore ba siamise lefatshe.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

4.4 Mothofatso – go neela selo ditiro/maemo a setho/go neetswe lefatshe ditiro tsa setho. (2)

4.5 Ke ithutile gore ke emelane le mathata a ke lebaganeng le ona/ke se tshabele mathata a me/e se re fa ke na le mathata ke akanye go ipolaya.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[10]

LE

POKO E E SA TLHAOLWANG

POTSO 5: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

'GO NWELA GA MENDI' – MS Kitchen

5.1 Masisapelo a a tlisitsweng ke go nwela ga sekepe sa Mendi. (2)

5.2 Tlogelo – ke e lemogile ka go tlogelwa ga 'di' mo go 'ditau' go nna 'tau'/ sesura – karolo ya bobedi e gatelela bokao ba karolo ya ntlha/dikarolo di le pedi tsa mola o, di kgaogantswe ka phegelwana. (2)

5.3 Le êna Fora o buiwang ga ba mmôna ka matlhô. (2)

5.4 A kutlobotlhoko – gonne banna ba ba neng ba bololetse ntweng ba tlhokafetse botlhe/ka ntlha ya go latlhegelwa ke banna ba ba neng ba ile ntweng. (2)

5.5 Ke ithutile gore ke tshwanetse go emela go diragalelwa ke sengwe le sengwe fa ke dibela lefatshe/lebitla la monna le fa thoko ga tsela.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[10]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI/DITLHANGWA TSA SETSO

POTSO 6: POTSO YA TLHAMO

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

***LEBA SEIPONE* – Kabelo Kgatea**

- Kamano ke mokgwa wa go tshwaragana kgotsa go tsalana ka tsela nngwe. Batho ba tsamaya ba tsalana mo botshelong jwa bona mme dikamano tse, di ka ba ungwela kgotsa tsa ba ngomola pelo.
- Ke boammaaruri gore mo botshelong dikamano mo malapeng, di ka ungwela fa dinako dingwe di ka ngomola pelo.
- Kwa lelapeng la ga Puso, Mosala yo o tlileng morago ga loso lwa batsadi ba gagwe, ga a na kamano e ntle le motlogoloagwe, ka a bona a tlile go mo jela boswa jo bo mo tshwanetseng. Se, se ngomola Motswagauteng pelo ka a sa tshele ka iketlo.
- Kamano ya lenyalo mo lelapeng la ga Jankie Smook le mogatse e ne e tlhaela botshepegi. Jankie e ne e re fa mosadi a ile tirong, a sale a pataganela dikobo le modiredi wa gagwe e leng Gokatweng, se se ne sa hutsafatsa mogatse wa Jankie pelo ka e bile a ne a tshwarwa ke bolwetse jwa pelo.
- Mosadimogolo Swanepoel o ne a tseela Motswagauteng kwa ga gagwe, a mo naya sefane sa gagwe, a mo tseela pasa a bo a mmatlela sekolo sengwe sa dikolo tse di tlhotlhwa, tsa maemo kwa Foreiborogo. Motswagauteng o ne a ungwelwa ka a ne a iponela motsadi yo a neng a itse fa ngwana a godisiwa ke setšhaba. Kamano ya bona e supa kitlano ka a ne a mo lwela mo kgatelelong ya kwa sekolong.
- Kamano ya ga Gokatweng le batsadi ba gagwe e ne e se e ntle, ka a ne a sa ba kgathalele. O ne a etse majako ruri, a bo a ba romelela ngwana wa morwa e le sephuthelanwa. O ne a se na sepe gore seo se tlaa ba tsaya jang, ka a ne a sa ba tlhokomele.
- Lelapa la ga Janie Smook ke lelapa le motheo wa lona o ikaegileng ka nnete, tlhomamo mmogo le go se kgetholole ka mmala. Morago ga gore Janie a utlwe kwa kgotlatshekelong gore Motswagauteng ke morwa wa lefatlha la gagwe, o ne a tsaya maikarabelo a go thusa mosadimogolo MmaSwanepoel mo botshelong jwa gagwe.
- Kamano e e edileng ya ga Motswagauteng le lelapa la ga MmaSwanepoel le ya lelapa la ga Janie e mo ungwetse ka a ne a atlega mo botshelong.
- E le ruri malapa a a se nang seboka a tshelela mo khutsafalong mme a ikgogele metsi ka moselo. A a nang le kitlano ona a ungwelwa e bile a bona katlego le go tswelela pele mo botshelong.

(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) **[25]**

POTSO 7: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

LEBA SEIPONE – Kabelo Kgatea

7.1 Kwa Foreiborogo. (1)

7.2 Go bolelela mapodisi ka tiragalo ya boferefere ya ditsotsi. (2)

7.3 O ne a utlwa botlhoko – ka a ne a feta a itatlhela mo godimo ga Motswagauteng mme a lela. (2)

7.4 A ragakwa ke mongwe le mongwe.
A kokotwa tlhogo ka kwaekwae. (2)

7.5 O ne a tlala botshelo/a nna le maatla/a tlelwa ke boitumelo. (2)

7.6 Ba ne ba retla batho.
Ba rekisa dithwe tsa bona.
Ba ba kera meriri le go e rekisa.
Go dirisana ka tsela e e sa siamang le mapodisi.
Go thopa batho.
(Di le PEDI fela.) (2)

7.7 Kwa ga Mosala o ne a se na boitumelo ka a ne a sotlwa, fa kwa ga MmaSepanapodi a ne a tshela ka boitumelo gonne a ne a bona tshegetso.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

7.8 Ka go kopa Sepoko gore a ye go se mo amogelela mme a kope sekolo gore ba mmolokele sona go fitlhelela a bona kwa se ka bolokegang gona. (2)

7.9 Go dirile gore Gokatweng a ime ngwana wa Morwa yo a neng a sa mo rulaganyetsa, a bo a mo romela kwa Motsitlane kwa batsading ba gagwe mme a se amogelwe le go tsholwa sentle ke setšhaba, se sa thankgolololа ditiragalo. (2)

7.10 Matlho a matala.
Meriri e e ka reng moetse.
O mosetlhana.
(Di le PEDI fela.) (2)

7.11 Ke ungwile gore nka thusa le go batla polokesego ya batho ba ke ba ratang, ke sa tshabe go tsenya botshelo jwa me mo kotsing/go neelana ka kgothatso ka nako tsa pitlagano.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

7.12 Ke ne ke tlaa mo neela legae/ke ne ke ka mo tsaya gore a ye go nna le nna kwa ga me, ka ke bona gore ke ngwana yo o botlhale.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

7.13 O ntshusumeditse go se latlhe balosika go sa kgathalesege gore ba lebane le dikgwetlho/go lemoga le go itumelela tiro ya ba ba ntirelang gore ke kgone go ba thusa le fa ba se teng.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[25]

POTSO 8: POTSO YA TLHAMO

OMPHILE UMPHI MODISE – DPS Monyaise

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

- Kamano ke mokgwa wa go tshwaragana kgotsa go amana ka tsela nngwe. Batho ba tsamaya ba amana mo botshelong jwa bona mme dikamano tse, di ka ba ungwela kana tsa ba ngomola pelo.
- Ke boammaaruri gore mo botshelong dikamano mo malapeng di ka ungwela fa nako dingwe di ka ngomola pelo jaaka go tlhagisiwa mo pading ya Omphile Umphi Modise.
- Kamano ya lelapa la ga RraMosidi e ngomola pelo ka e le lelapa le le neng le na le go sa bolelelane diphiri. MmaMosidi o ne a na le khupamarama e a sa e utololelang mogatse ka ngwana wa gagwe yo a mo isitseng kwa kgodisetsong. Go tlhoka boitumelo ga gagwe go dira gore e re monna fa a ya tirong, ena a tsene motse ka legare go batlana le morwae. Maitsholo a ga MmaMosidi a go swa ka lehunelo le fa RraMosidi a mo tshegeditse a mo tlhokisa boitumelo. O feleletsa a tsene ka lebitla ka ntlha ya go tlhorisega mo moweng, a tlisetsa balelapa la gagwe kutlobotlhoko.
- Kamano ya lelapa la ga Seagile e a ba ungwela ka le bofagane gonne le ikamanya le dikgakololo tse le di newang mmogo le go ithuta go tswa mo go ba bangwe. Matlakala o fatlhosa rraagwe ka go mo lemosa gore go ruta ngwana wa mosetsana o tlaa bo a rutelwa baditšhaba. Le fa go ne go se bonolo mo go rraagwe go amogela, kamano ya bona ya mo letla go reetsa morwadie a bo a mo romela kwa sekolong.
- Kamano ya ga Matlakala le rraagwe e mo ungwetse thata gonne o ne a feleletsa a na le dithutego tse di maleba tse di neng tsa mo kgontsha go ikemela mmogo le go mekamekana le dikgwetlho tsa botshelo.
- Lelapa la ga monnamogolo Ofentse le a ungwelwa ka le kitlane ka ntlha ya maikarabelo, lerato le tirisanommogo. Morwadie monnamogolo Ofentse o bona fa go le matshwanedi gore a mmatlele modisa gonne dingwaga tsa gagwe di setse di ile. Lerato le tshwaragano e e neng e rena mo lelapeng, di dirile gore Modise a tsewe fela jaaka ngwana wa mo lelapeng, mme a se ka a kgethololwa ka gope. Modise fela jaaka bana ba ga monnamogolo o ne a ungwelwa, a bona dithutego tse di matshwanedi.
- Go tsewa le go amogelwa jaaka yo mongwe wa leloko la lelapa, go ne ga ungwela Modise mo botshelong, a bona katlego le tswelelelopele.
- E le ruri malapa a a se nang seboka a tshelela mo khutsafalong mme a ikgogele metsi ka moselo. A a nang le kitlano ona a a ungwelwa e bile a bona katlego le tswelelopele mo botshelong.

(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) **[25]**

POTSO 9: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

OMPHILE UMPHI MODISE – DPS Monyaise

9.1 Kwa ga mosadimogolo Malebela. (1)

9.2 Mosadimogolo o kile a mo raya a re o tlaa bona se a se senkang. (2)

9.3 A letshogo – gonne o ne a akantse gore Malebela o tlaa mo raya a re morwae o sule. (2)

9.4 O ne a lemoga fa batho ba matlo a a bapileng le ya ga mosadimogolo ba manologile ka lobelo.
A bona batho ba kokoane mo mathuding a ga Malebela. (2)

9.5 Ngwana o ne a feleletsa a ithuelwa ke ba bangwe mme mmaagwe a sa itse gore o ile kae/Motlalepule o ne a tlhoka boitumelo gonne a ne a sa itse gore morwae o tshela jang. (2)

9.6 O ne a direlwa motogonyana.
O ne a apeelwa dijo tsa maitseboa.
O ne a direlwa dijonyana.
Go ne go feelwa ntlo ya gagwe.
(Di le PEDI fela.) (2)

9.7 Kwa Matile o ne a na le maikarabelo a go disa fa kwa Natala a ne a na le maikarabelo a go ithuta. (2)

9.8 Ya go kopa RraMosidi gore ba ye kwa kgodisetsong go ya go ithuela ngwana wa mosimane gona. (2)

9.9 Le ne la bakela Motlalepule go tshola ngwana yo a sa mo rulaganyetsang, a mo isa kwa kgodisetsong, mme a tshola se jaaka sephiri, se sa thankgolololа ditiragalo. (2)

9.10 O moleele.
O matsarapa. (2)

9.11 Ke ungwile gore thuto ke lesedi, fa o na le ngwana le fa e se wa gago, o mo ise sekolong/o tshwanetse go neela ngwana lerato la botsadi le fa e le yo o mo ithuetseng. (2)

9.12 Ke ne ke tlaa mo rotloetsa go ntshetsa sephiri se se mo jang kwa ntle/ke ne ke tlaa mo gakolola gore le pelong ga le tshetse/sephiri se a ja.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

9.13 O ntshusumeditse gore fa go na le motho yo o mo mathateng ke mo neele tshepo/ke mo tshegetse. (2)
[25]

POTSO 10: POTSO YA TLHAMO

***MASEGO* – G Mokae**

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

- Kamano ke mokgwa wa go tshwaragana kgotsa go amana ka tsela nngwe. Batho ba tsamaya ba amana mo botshelong jwa bona mme dikamano tse, di ka ba ungwela kana tsa ba ngomola pelo.
- Ke boammaaruri gore mo botshelong dikamano mo malapeng di ka ungwela fa nako dingwe di ka ngomola pelo jaaka re itemogela mo pading ya Masego.
- Kamano ya lelapa la ga rre Kgabo Motsepe e ne e sa ba ungwele sentle ka ntlha ya go tlhoka go bofagana ga molao o o popota wa gagwe. O ne a sa tlakatlakelwe ka a ne a le bogale jwa tau. Seno se itshupa motlhang rre Selamolela le rre Kgotle ba neng ba sa itse gore ba ya go mo pota kae, fa ba ne ba leka go betlela Masego isago e e phatsimang. Goabaona le ena o ne a tlhaelwa ke manno fa ba sa ntse ba mo letile jalo.
- Go tlhoka go bofagana le go itshwarelana ga lelapa go iponagatsa fa rre Kgabo a teketa Masego gore a bo a amogelwe kwa bookelong fa a ne a imile. Lelapa le batlile go latlhegelwa ke morwadi mmogo le lesea la gagwe.
- Balelapa la ga Vusi Mgoma, ba supa fa ba tlhoka boitumelo. Ba ne ba tshela botshelo jo bo tlhokang kagiso le kgololosego. Lelapa le, le tshela ka fa tlase ga kgatelelo ka ntlha ya go ikamanya le dipolotiki mmogo le go ilediwa ga ga Vusi Mgoma gangwe le gape. Go ilediwa go, go dira gore Nomhle a tlhoke go tshwaragana le go tshegetsa mogatse. O ne a simolola go ratana kwa ntle gonne a tlhoka kgolagano le mogatse. Go tlhoka go bofagana ga kgole ya lenyalo ga tlhola mathata a tlhalano a a ba ngomotseng pelo.
- Go tlhaela ga tirisanommogo ya lelapa, go tlholetse Vusi Mgoma mangomo a go ilediwa le go nna le kgolagano le bana ba gagwe ba madi.
- Kamano ya lelapa la ga Vusi Mgoma le Masego e ne ya ba ungwela ka e ne e phophoma ka lerato, ba bofagana. Vusi o ne a rata Sello jaaka e kete ke ngwana wa gagwe wa madi. Masego o ne a lemoga fa Vusi a tlhologelela bana ba gagwe. Ka ntlha ya kamano ya bona e e edileng, o ikgolaganya le Nomhle gore a letle bana go nna le kgolagano le rraabo.
- Balelapa la ga Cathy le Sol Lazar, le fa ba ne ba tshelela ka fa tlase ga kiletso go ne go rena lerato le tirisanommogo mo lelapeng la bona. Lerato la bona ba ne ba le fetisetsa mo go Masego modiredi wa bona. Kamano ya bona e ne ya ba ungwela, morago ya ungwela Masego, ka ba ne ba mo golaganya le moratiwa wa pelo ya gagwe e leng Vusi Mgoma ba bo ba mo tlogelela madi a go ruta Sello.
- E le ruri malapa a a se nang seboka a tshelela mo khutsafalong mme a ikgogele metsi ka moselo. A a nang le kitlano ona, a a ungwelwa e bile a bona katlego le tswelelopele mo botshelong.

(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) **[25]**

POTSO 11: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

MASEGO – G Mokae

11. 1 Ba le kwa kgolegelong. (1)

11.2 Ke go betelelwa ke Ntsime. (2)

11.3 A kutlobotlhoko/khutsafalo/tenego – ka a ne a teketwa mo phatlalatseng ke base Schalk.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

11.4 O ne a ithuta gore a se tlhole a rotloetsa badiri ba bangwe go emela ditshwanelo tsa bona.
O ne a ithuta gore a se tswelelepele go ema Tsawe nokeng. (2)

11.5 Go tshwarwa ga ga Kgabo Motsepe/go fisiwa ga polase. (2)

11.6 E ne e le go tlhokomela mmaagwe.
E ne e le go godisa mosimanyana wa gagwe e leng Sello. (2)

11.7 Kwa Moseja Sol le Cathy ba ne na le tšhono ya go rekisa dibuka tsa ga Vusi ba gololosegile fa mo Aforikaborwa ba ne ba ilediwa go rekisa dibuka ka go ne go na le kgatelelo. (2)

11.8 Masego o ne a re boswa jwa ga Vusi bo neelwe bana ba gagwe. (2)

11.9 O beteletse Masego, Masego a ima, mme a se amogelwe sentle ke rraagwe, se sa thankgolola ditiragalo. (2)

11.10 O ne a le montle.
O ne a le mmelenyana. (2)

11.11 Ke ungwile gore ke tshegetse ba ke tshelang/sikanang le bona fa ba na le dikgwetlho.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

11.12 Ke ne ke tlaa ba gakolola gore ba tlhokomele dithuto tsa bona, ba tlogele tsa marato/ke ne ke tlaa ba gakolola gore ba se betsane ka noga e tshela gonne kutlwano e le maatla.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

11.13 O ntshusumeditse gore pele ke tsaya kgato, ke reetse/ke se tseye kgato ke hupile tedu.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[25]

POTSO 12: POTSO YA TLHAMO

NTLHOMOLE MMUTLWA – OM Lobelo

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

- Kamano ke mokgwa wa go tshwaragana kgotsa go tsalana ka tsela nngwe. Batho ba tsamaya ba tsalana mo botshelong jwa bona mme dikamano tse, di ka ba ungwela kana tsa ba ngomola pelo.
- Ke boammaaruri gore mo botshelong dikamano mo malapeng di ka go ungwela fa ka nako dingwe di ngomola pelo jaaka re itemogela mo pading ya Ntlhomole Mmutlwa.
- Kamano ya lelapa la ga Kgori e ngomola pelo, ka e tlhoka tshwaragano. Ke lelapa le go neng go rena pusoesi mo go lona. Kgori o ne a sa bolelelwe ke ope sepe e bile mosadi wa gagwe a tlotla se. Matsetseleko le ena jaaka ngwana, o tshaba go tlhagisetsa rraagwe maikutlo a gagwe ka a itse fa rraagwe a ikakanyetsa a le esi le go se tshwenyegele ba bangwe.
- Kamano ya ga Matsetseleko le rraagwe e ne e sa ba ungwele. Rraagwe o ne a batla go mo neela boswa jwa tiro ya gagwe ya bogotsamolelo. O ne a gapeletsa mosimane e bile a mmolelela gore ga a tshoswe ke matiriki a gagwe.
- Go tlhoka kutlwano le tshwaragano jaaka lelapa ga go ba ungwele, ka Matsetseleko a ne a ngala legae gonne a tshaba go arabisana le rraagwe le go lebagana le kgosi mo matlhong. Se, se ngomola batsadi pelo, segolo Kelogile ka a reteletswe ke go tlhomola Matsetseleko mmutlwa. Bothata jo, bo ka bo bo efogilwe fa mmaagwe a ne a sa tshabe go senya kamano ya gagwe le mogatse ka a ne a lailwe.
- Kamano ya lelapa la ga kgosi Kgololo e ne e ba ungwela ka e ne e le lelapa le le neng le le ngatana le bofagane. Le ne le na le kemonokeng le go tsaya ditshwetso tsa lelapa mmogo. Palesa le ena o ne a ungwelwa ka a feleleditse a rutegile.
- Tirisanommogo mo lelapeng le, e bonwa ka kemonokeng e Masedi le Palesa ba e fileng kgosi Kgololo, tebang le banna ba lekgotla ba ba neng ba le kgatlhanong le ditlhabololo.
- Kgakololo ya ga Palesa le mmaagwe e ungwetse lelapa le morafe ka go tlosa ketsaetsego. Kgosi Kgololo o ne a ya go itseela ka tsebe kwa pusong morago ga go sedifaletswa. Seno se ne sa namola morafe mo patikong e banna ba lekgotla ba neng ba leka go e tsweletsa.
- Lelapa la ga rre Sebogodi Tlhapedi, rraagwe Mmathapelo, ke lelapa le le neng le na le motheo le thulaganyo e e kitlaneng mmogo le maikarabelo. Rre Tlhapedi o tsere maikarabelo a go nna rre le mme mo lelapeng. Morwadie o goletse mo molaong, a tsena sekolo kwa ntle ga go itlhakatlhakanya. Ka gale rre Tlhapedi o ne a lemosa morwadie go iphapa mo basimaneng, le go gwalalela thuto.
- Maele a Mmathapelo a a ungwileng go tswa mo kamanong ya gagwe le rraagwe, a mo ungwetse thata. Kwa bokhutlong o ne a feleletsa e le mothosetšhabeng e bile a iponetse lenyalo.

- Lelapa la ga rre Segonyamatlho le mogatse ke lelapa le mo go lona go neng go rena lerato, kutlwelobotlhoko mmogo le tirisanommogo. Rre Segonyamatlho le mogatse Morongwa, ba ne ba tshwaragane jaaka tshega le lerago mo mererong yotlhe ya lelapa.
- Ba dumelana go amogela Matsetseleko ka lerato mo ga bona le go mo tshola jaaka ngwana wa bona. Ba ungwelwa jaaka lelapa, ka Matsetseleko a ba direla ka botswapelo mo lebenkeleng la bona la Rebawetse General Dealer.
- Kemonokeng ya bobedi jo, e ungwetse Matsetseleko ka a ne a fitlhelela tiro ya ditoro tsa gagwe kwa meepong. O ne a atlega thata mo botshelong ka ntlha ya tshegetso ya ga Segonyamatlho.
- E le ruri malapa a a se nang seboka a tshelela mo khutsafalong mme a ikgogela metsi ka moselo. A a nang le kitlano ona a a ungwelwa e bile a bona katlego le tswelelopele mo botshelong.

(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) **[25]**

POTSO 13: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

NTLHOMOLE MMUTLWA – OM Lobelo

13. 1 Kwa Kgaladi/kwa ntlong ya ga rre Segonyamatlho. (1)

13.2 Ke ka gonne a ngwegile kwa gaabo a sa dumelane le rraagwe mme a tshwenyega ka a itse fa a batliwa. (2)

13.3 A tšhakgalo – ka a ne a mo tshela ka lookwane mme a mo tshubela teng foo. (2)

13.4 O ne a tlotlela Segonyamatlho ka toro.
O ne a ipaakanya ka lepotlapotla. (2)

13.5 Matsetseleko o ne a feleletsa a ngwegile kwa gae. (2)

13.6 O ne a dumela fa a tshwanetse go reetswa jaaka tlhogo ya lelapa.
O ne a itse fa molelo wa kwa kgosing o sa tshwanela go tima/o bona fa Matsetseleko a tshwanetse go tsaya tiro ya bogotsamolelo go na le go tsweletsa dithuto tsa gagwe. (2)

13.7 Kwa Phiritshweu o ne a nna le batsadi ba gagwe ba madi fa kwa Kgaladi a ne a nna le ba e seng ba madi/kwa Phiritshweu o ne a thusa rraagwe ka tiro ya bogotsamolelo, fa kwa Kgaladi a ne a thusa Segonyamatlho ka tiro ya go rekisa kwa lebenkeleng/kwa Phiritshweu o ne a se na tshegetso ya batsadi mabapi le maitlhomo a gagwe fa kwa Kgaladi a ne a na le tshegetso e a e tlhokang/kwa Phiritshweu o ne a tsena sekolo fa kwa Kgaladi a ne a dira.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

13.8 O ne a ya dikgaisanong tsa mmino kwa Dikhudung go ya go bona Palesa. (2)

13.9 E dirile gore Matsetseleko a ngwegele kwa Kgaladi mme ditsela tsotlhe tsa lebisa mo patlong ya gagwe mme se, sa thankgolola ditiragalo. (2)

13.10 O montle.
O mofitshwana.
Nko ya gagwe e emetse godimo/e le lenono.
Matlho a kgolokwe.
Molomo o monnye e kete wa tlhatswana.
Sefatlhego se se borethe.
Moriri o mokhutshwane.
O katogile monyo.
(Di le PEDI fela.) (2)

13.11 Ke ungwile gore nka kgona go thusa motho ntswa ke sa mo itse/go thusa motho ke sa solofela go boelwa.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

13.12 Ke ne ke tlaa ba gakolola go tlogela mosimane ka a se na nnete.
Ke ne ke tlaa ba kopa go fedisa kgotlhang ka ba sa bolo go nna ditsala.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

13.13 O ntshusumeditse go agisa batho fa ba na le kgotlhang/go ithuta le go nna le kitso e e tletseng ka tsa pholo.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[25]

***DITLHANGWA TSA SETSO* – G Leeuw le ba bangwe**

POTSO 14: POTSO YA TLHAMO

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tiro ya motlhatlhojwa.

'Kgarubane le Digodi' – CLS Thobega
'Batlhaping ba kgotla oorraMaidi' – PC Mooa

- Kamano ke mokgwa wa go tshwaragana kgotsa go tsalana ka tsela nngwe. Batho ba tsamaya ba tsalana mo botshelong jwa bona mme dikamano tse, di ka ba ungwela kana tsa ba ngomola pelo.
- Kamano ya ga Kgarubane le Digodi e ne e le e e itumedisang, ba nna botlhe mo metsing. Kutlwano e ya bona e ne e itshupa ka phetogo ya mo ba neng ba nna gona. Naga e dula e talafetse, go na le metsi go supa fa go se matsapa.
- Boitumelo jwa bona ya nna jwa nakwana ka go ne ga nna le leuba mme ga nna popamo e tona mo go bona. Metsi a ne a kgala mme ba tshwarwa ke lenyora.
- Kamano ya bona ya ba thusa gore ba kgone go buisana mme ba dumelana ka go fuduga go ya go batla metsi pele ba bolawa ke lenyora.
- Kgarubane o ne a hutsafatswa ke popego ya gagwe ya go tlhoka diphuka. Kamano ya gagwe le Digodi ka e ne e tiile, ya dira gore Digodi di tle ka leano la go mo thusa. Ba mo kopa go ya go batlana le legong, go mo thusa go ka fofa.
- O diragatsa kopo ya bona ka a ne a na le tshepo mo kgolaganong ya gagwe le bona. Ba utlwanela gore a hupe logong ba mo tsentse fa gare. Ka tshegetso ya bona, ba fofa mmogo go batlana le metsi. Ba ralala motse jalo Kgarubane a itshokile fela o ne a hupolola logong mo molomong fa batho ba mo goeletsa mme a wela fa fatshe.
- Mo lebokong la Batlhaping go supa fa kamano ya bona e le e e tiileng, ya batho ba ba ikitseng. Ba ipela le ka lotso lwa bona. Ba ipela ka go tlogola mo kgotleng ya oorraMankurwane, le go nna Batlhaping ba kgotla oorraMaidi.
- Go supa fa ba amana, ba ikgantsha ka bohumi jwa bona. Ba tlhagisa fa ba tlhapa ka lobese, ba bo ba iphorola ka tlhoa.
- Kamano ya bona le ba kgotla oorraMankurwane ba a e babatsa, ga ba lebale gore ba nkgisana tshika le bona. Ga ba ne ba latlhega kana tshika ga e na go kgaoga ka kamano ya bona e le tona e bile e le bana ba ga Mothibi le Maidi.
- E le ruri kitlano ya dikamano e a ungwela ka go nna le boitumelo le go ipela mme le teng go na le go utlwisa ba ba gaufi botlhoko.

(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) **[25]**

POTSO 15: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

***DITLHANGWA TSA SETSO* – GS Leeuw le ba bangwe**

NAANE: 'SETLHARE SA METLHOLO LE MOSADI' – CLS Thobega G Litheko

15.1 E ne e le monna le mosadi. (1)

15.2 Go kopa dijo ka maaka/ke go akga leleme. (1)

15.3 Ke ka ntlha ya fa a ne a fetogile tshobotsi jaanong e le Tshwene. (1)

15.4 Dinta
Maungo a naga. (2)

15.5 Ee, ka gonne e le mosadi wa me mme a ipona phoso/gonne re tshwanetse go itshwarelana melato gore le rona re itshwarelwe. (2)

15.6 Keneetsweng o ne a se na maitseo e bile a sa tlotle monna wa gagwe, fa mosadi wa bobedi a ne a na le maitseo a tlotla monna wa gagwe. (2)

15.7 O ne a tuka/a swela mo sekgweng/mme a fetoga molora. (2)

15.8 Nnyaya – ga go a siama ka ntlha ya gore maaka ga a age lelapa/a thuba lelapa/a diga seriti sa monna.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

LE

'LEBOKO LA BAKWENA' – MOM Seboni

15.9 Go ipela ga morafe wa Bakwena. (2)

15.10 Mankga 'nama di mafura. (2)

15.11 Le senola semelo sa makgakga/go sa utlwe/go ikgantsha/mabela. (2)

15.12 Mmoki o bua ka batho ba ba tlhokafetseng ba sa gakololwe/ba sa newe molao.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

15.13 Neeletsano, mafoko a a feletsang mola wa 13, 'ina ja gagwe', a simolola mola wa 14. (2)

15.14 Le nthotloeditse go ipela le go ikgantsha ka setso sa gaetsho kgotsa se ke leng sona.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[25]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: 25

KAROLO YA C: TERAMA

POTSO 16: POTSO YA TLHAMO

MATSAPA DI A TSAYA KAE? – SS Mokua

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

- Go ikanya, ke go tshepa dilo, go ikaega ka sengwe kgotsa mongwe. E ka nna sa gago kgotsa sa bangwe.
- Ke boammaaruri gore tlhagiso e e reng go ikanya tse o nang natso go ka go bakela matsapa a go se tshedisane sentle le ba bangwe le go ba hutsafatsa.
- Nkefi o tshepile le go ikanya dikhumo tsa lefatshe tse a nang natso. O na le dithata ka rraagwemogolo e le kgosi ya Lefurutshe e bile a sa tlhoke sepe gonne a na le madi le ntlo e e leng ya gagwe. O bona a ka fitlhelela sengwe le sengwe se a se batlang.
- Ga a bone Mafenya yo a ipalang mabala a kgaka mo go ena ka sepe, ka ntlha ya dithoto tse a nang le tsona.
- Dithoto tse di dira gore a ipone a sa lekane le ba bangwe ka maemo, a sa tsamaisane nabo. O lebelela banna ba ba nang le kgatlhego mo go ena kwa tlase ka a ba bitsa dikoropolapa. O bona fa ba sa mo tshwanela bogolo jang Mafenya.
- Se, se totobatsa fa go ikanya madi ga gagwe go mo tlhokisa ponelopele ya gore fa nako ya botsofe e goroga, o tlaa bo a le nosi a tlhoka yo a mo tlhokomelang. O itebaditse bosetlhogo jwa loso lo lo ka mo fitlhelang a le nosi mo ntlong mme a bolela mo go yona, ntswa madi a le gona.
- Kwa ntle ga go nna le dikhumo tse e leng tsa gagwe, o ne gape a tshepile khumo ya ga Ntope, a bona a le mo maemong a le mangwe le ena. O ne a lebetse fa khumo e, e le ya mogatsaagwe le bana ba gagwe.
- Mojako o a neng a o lebile o tswalelwa ke fa Ntope a bona kotsi ya sejanaga, a bo a tlhokofala. Nkefi o sala ka kutlobotlhoko e e mo sotlang a bo a sala a ineela mo phafaneng.
- Go ikanya tse o nang natso, ga go ungwele ka gope. Botsofe bo ne bo bonagala mo go Nkefi ka ntlha ya bojalwa jo a neng a bo nwa go feta tekano ka ntlha ya go nna le madi. O hutsafatswa thata ke bodutu jo a leng mo go bona gonne a tlhoka monna yo a ka tshelang nae.
- Ka tota fa o ikanya tse o nang le tsona, o bo o tseela ba bangwe kwa tlase, o tlaa sala mo khutsafalong.

(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) **[25]**

POTSO 17: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

MATSAPA DI A TSAYA KAE? – SS Mokua

17.1 Kwa lelapeng la ga Raesebo. (1)

17.2 Selelo sa gagwe se tlaa fokotsega/A ka se tlhole a lela.
O tlaa phimoga dikeledi/O tlaa gomotsega.
Maikutlo a gagwe a tlaa okobala/O tlaa ritibala maikutlo.
(Di le PEDI fela.) (2)

17.3 Ba ne ba ile go rulaganyetsa phitlho ya ga moswi Kgabele/loso lwa ga Kgabele. (2)

17.4 Monyana o raela mmaagwe gore ba lomeletse Raesebo ka go senya madi ka go reka lekase le le tlhwatlhwagodimo mme morero wa teramakhutswe ya mosadi ke wa me, o tswelelepele. (2)

17.5 Nnyaya – Ke ne ke se kitla ke itumelela seo gonne e le tshenyo ya madi.
Ee – ka go tlaa bo go na le madi a go ka reka lekase leo.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

17.6 Nnyaya – gonne e le mogolo mme o tshwanetse go itseela ditshwetso e seng go utlwa le go laolwa ke ngwana.
Ee – ka nako dingwe mogolo a ka neelwa dikakanyo ke ngwana.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

17.7 Ke ithutile go tsereganya kgotlhang ntle le go tsaya letlhakore/go seka kgang e seng motho.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

17.8 Ke Sajene Mponini le Malebye. (2)

17.9 O maikarabelo/pelokgale – o latolela batho ba ba tlileng go itlhobogela Legae loso lwa ga Ntshidi. (2)

17.10 Basadi ba ne ba lela/Ba ne ba tlala kutlobotlhoko.
Go ne ga tlhakatlhakana/Go ne ga dubega.
Batho ba ema matlopetlope/Batho ba ema ka digongwana.
(Di le PEDI fela.) (2)

17.11 Bobedi jwa bona bo ne bo nyetswe mo lelapeng le le lengwe. (2)

17.12 Ke ka ntlha ya gore o ne a sutela Malebye le mogatse ka ntlo e ne e lebane gofejane mo malobeng.
Go nna bokete fa basadi ba babedi ba kopanela legae/Diselammapa ga di ratane/Dipoo ga di ke di tlhakanela lesaka le le lengwe.
(E le NNGWE fela.) (2)

17.13 Ke ne ke ka itshwabela, ka ntlha ya fa se se ne se tlaa supa fa ke le megabaru.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)
[25]

POTSO 18: POTSO YA TLHAMO

GA SE LORATO – MJ Magasa

ELA TLHOKO: Mo tlhamong ya motlhatlhojwa go tshwanetse ga akarediwa dintlha tse di fa tlase. Go tlaa dirisiwa ruboriki ya maduo a a kana ka 25 go tshwaya tlhamo ya motlhatlhojwa.

- Go ikanya, ke go tshepa dilo, go ikaega ka sengwe kgotsa mongwe. E ka nna sa gago kgotsa sa bangwe.
- Ke boammaaruri gore tlhagiso e e reng go ikanya tse o nang natso go ka go bakela matsapa a go se tshedisane sentle le ba bangwe le go ba hutsafatsa.
- Motsamai o ikantse madi a gagwe ka go tsamaya a ntse a ipala mabala a kgaka mo basading ba bangwe ntswa a nyetse, a na le bana.
- Go ikanya madi le go batla go a senya ka bonyatsi go dira gore a senye botsalano jwa gagwe le Gosekwang le Lenkapere, ka a sa ba reetse a itshema ba le lefufa. Se se ba hutsafatsa jaaka ba itse ditlamorago tsa bonyatsi.
- Gangwe le gape o tlogela lelapa a ikantse madi a gagwe go mo ngokela basadi ba ba sa mo rateng ba lebeletse fela dithoto tsa gagwe. Fa a le kwa basading jalo, o lebala lelapa gotlhelele. O ratane le basadi ba le bararo, e bong Angeline, Suzan le Gladys, ka a ne a ikantse go nna le madi ga gagwe.
- O ngoka Angeline ka madi go mo rekela ntlo, go mo isa dithabeneng, le go reka fenitšhara. Suzan ena o mo rekela bene, a bo a mo agela lebenkele la merogo, maitlhomomagolo e le gore a bonwe e le mohumi yo o nang le dithata tsa go fitlhelela sengwe le sengwe se a se batlang. Nyatsi ya bofelo yona o e rekela tshupanako, le go mo tlhabololela ntlo. Se se totobatsa go ikanya madi a gagwe ntswa a senya dithoto tsa bana ka go di tlatsa le lefatshe.
- Motsamai o ikanya tiro ya gagwe go e dirisa jaaka maipato a go robala digoba, a re o dira bosigo. Ntlha nngwe ya go robala koo, ke ka gonne bathapi ba gagwe ba ba solofeditse madi a le mantsi ka ba dira diovertime. Se se re supetsa gore o ikantse madi ao a a direlang kwa tirong, bogolo ka Gadifele mosadi wa gagwe a sa dire. O tlhoka ponelopele ya gore madi a, a tlaa fela kgotsa tiro ka boyona.
- Motsamai o ikantse dikoloi tsa kwa tirong mme o di dirisa botlhaswa ka a dira mabaka a gagwe a e seng a tiro. O ikutswa ka tsona, o a di thudisa. O itumedisa dinyatsi le go ba pega mo go tsona.
- Go ikanya tse o nang natso ga go ungwele ka gope, ka Motsamai a ne a sala a itshopere, a se na madi, dinyatsi di ile, a ganetswe ka diphenšene e bile a feletswe ke tiro. Tsotlhe tse, di hutsafatsa balelapa la gagwe e bile le a phatlhalala.
- Ka tota fa o ikanya dilo tse o nang natso, o tlaa sala mo mathateng.

(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) **[25]**

POTSO 19: DIPOTSO TSE DIKHUTSHWANE

GA SE LORATO – MJ Magasa

19.1 Kwa lelapeng la ga Selapo le Mantsho. (1)

19.2 O ba reile a re ba tletse lenyatso.
O ba reile a re ga a tshwanela go botswa gore o tswa kae. (2)

19.3 O ne a ile go kopa thuso mabapi le Motsamai jaaka a sa tlamele/tlhokomele lelapa la gagwe. (2)

19.4 O netefaditse gore Motsamai o tlamela bana ba gagwe ka bonnye jo ba mo atlhotseng jona mme ba kgona go thiba phatlha ka jona, ditiragalo tsa tswelela pele. (2)

19.5 Ee – ka gonne e le mokapelo wa ga mme/a re tlamela.
Nnyaya – ka gonne a na le lelapa la gagwe le a tshwanetseng go le tlamela.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

19.6 Nnyaya – o ne a tshwanetse go tlotla lenyalo la gagwe/o ne a tshwanetse go nna sekai se sentle mo baneng ba gagwe/o ne a sa tshwanela go ipusolosetsa.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

19.7 Ke ithutile gore ke nne tsala e e ikanyegang/e e senang tomeletso.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

19.8 A – Angeline, B – Motsamai. (2)

19.9 Matlhajana – o batla go digela Motsamai gore a mo agele ntlo ntswa a itse gore o ipatlela yona. (2)

19.10 Batho ba Namamaoto ba ka fufega/ba ka nna le lefufa.
Ba ka ba lowa/Ba ka ba senyetsa botshelo.
Go ka baka ditlhakatlhakano/ga ba tlisetsa mathata.
Bontsi ba batho ba itse Motsamai/o a itsege.
(Di le PEDI fela.) (2)

19.11 Bobedi jwa bona ba tsere karolo mo go emeng balelapa la ga Motsamai nokeng/go fepa lelapa la ga Motsamai fa ena a ne a retelelwa. (2)

19.12 Ke ka ntlha ya gore o ne a itse gore ga go na lefelo le le gaisang legae/ba lelapa la gagwe ba tlaa mo itshwarela/gaabomotho go thebephatshwa/o ne a sa tlhole a na le dithata. (2)

19.13 Ke ne ke ka itshwabela ka ntlha ya fa a ntlamela le ngwanake fa ba gagwe ba wela fa isong.
(Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko.) (2)

[25]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 25
PALOGOTLHE YA TLHATLHOBO: 80

KAROLO YA A: RUBORIKI YA TLHATLHOBO YA TLHAMO YA DIKWALO: POKO [10 MADUO]

Ditlhokego	Phitlhelelo ka dinaledi	Phitlhelelo ka matsetseleko	Phitlhelelo ka tekano	Phitlhelelo e e tlhaelang	Ga a fitlhelela
DITENG	**5–6**	**4**	**3**	**2**	**0–1**
Thanolo ya setlhogo Ngangisano e e tseneletseng katlholo le go tlhaloganya setlhangwa **6 MADUO**	-Thanolo e e tseneletseng ya setlhogo -Tsibogelo ya dinaledi e e tshegetsang setlhogo ka botlalo -Motseletsele o o agegileng sentle wa dintlha tsa ngangisano, di tshegediwa ka botlalo go tswa mo lebokong -Go tlhaloganya setlhangwa leboko go go manontlhotlho	-O ranotse setlhogo sentle -Tsibogelo e e lekalekanang ya dintlha tse di tshegetsang setlhogo ka matsetseleko -Dintlha tse di utlwalang tsa ngangisano, di kgona go salwa morago, fela ga se tsotlhe tse di tshegeditsweng jaaka go ne go tshwanetse -Go tlhaloganngwa ga leboko go a itumedisa	-Thanolo e e lekalekanang ya setlhogo -Go na le dintlha dingwe tse dintle tse di tshegetsang setlhogo -Dintlha dingwe tsa dingangisano di tshegeditswe, mme fela bosupi ga bo dumelesege ka metlha -Tlhaloganyo e e kwa tlase ya leboko	-Thanolo ya setlhogo e e sa kgotsofatseng -Dintlha tse di tshegetsang setlhogo di dinnye thata -Dintlha tsa ngangisano tse di maleba di dinnye thata -Tlhaloganyo e e tlhaelang ya leboko	-Setlhogo ga se a tlhaloganngwa -Ga go na bosupi jwa go dirisa leboko le go tshegetsa setlhogo -Dintlha tsa ngangisano ga di maleba gotlhelele -Morutwana ga a kgona go tlhaloganya leboko
KAGEGO LE PUO	**4**	**3**	**2**	**1**	**0-1**
Popego, kelelo e e tlhaloganyegang le tlhagiso Puo, segalo le setaele tse di dirisitsweng mo tlhamong **4 MADUO**	-Kagego e e lomaganeng sentle -Puo, segalo le setaele di supa kgolo, di a kgatlhisa, di nepagetse -Gotlhelele ga e na diphoso tsa thutapuo, mopeleto le matshwao a puiso	-Kagego e e tlhamaletseng -Puo, segalo le setaele di nepagetse go le gontsi -Bogolo ga go na diphoso tsa thutapuo, mopeleto le matshwao a puiso	-Go na le bosupi jo bo rileng jwa kagego -Puo, segalo le setaele tse di nepagetseng ka tekano Diphoso tse dinnye tsa thutapuo, mopeleto le matshwao a puiso	-Kagego e supa thulaganyo e e fosagetseng - Segalo le setaele tse di sa nepagalang ka bontsi -Diphoso tsa thutapuo, mopeleto le matshwao a puiso di bonagala thata	-Kagego e bokoa thata -Diphoso tse di masisi tsa puo le setaele se se fosagetseng gotlhelele -E phephetha ka diphoso tsa thutapuo. mopeleto le matshwao a puiso

ELA TLHOKO: Fa motlhalhojwa a ikgatholositse diteng gotlhelele, mme a kwala tlhamo ya boitlhamedi, a Diteng, Popego le Puo di abelwe 0 maduo.

KAROLO YA B LE C: RUBORIKI YA TLHATLHOBO YA DITLHAMO TSA DIKWALO: PADI LE TERAMA [25 MADUO]

Ditlhokego	Phitlhelelo ka dinaledi	Phitlhelelo ka matsetseleko	Phitlhelelo ka tekano	Phitlhelelo e e tlhaelang	Ga a fitlhelela
DITENG Thanolo ya setlhogo Ngangisano e e tseneletseng, katlholo le go tlhaloganya setlhangwa **15 MADUO**	**12–15** - Thanolo e e tseneletseng ya setlhogo Tsibogelo e e tshegetsang setlhogo ka dinaledi: 14–15 -Tsibogelo e e tshegetsang setlhogo manontlhotlho: 12–13 -Motseletsele o o agegileng sentle wa dintlha tsa ngangisano, di tshegediwa ka botlalo -Go tlhaloganya mofutakwalo le setlhangwa go go manontlhotlho	**9–11** -O bontsha go tlhaloganya, gape o ranotse setlhogo sentle -Tsibogelo e e lekalekanang ya dintlha tse di tshegetsang setlhogo -Dintlha tse di utlwalang tsa ngangisano di kgona go salwa morago, fela ga se tsotlhe tse di tshegeditsweng jaaka go ne go tshwanetse -Go tlhaloganya mofutakwalo le setlhangwa go a bonala	**6–8** -Thanolo ya setlhogo e e mo magareng, -Go na le dintlha dingwe tse dintle tse di tshegetsang setlhogo -Dintlha dingwe tsa dingangisano di tshegeditswe, mme fela bosupi ga bo dumelesege ka metlha O tlhalogantse bontlhabongwe jwa mofutakwalo le setlhangwa	**4–5** -Thanolo e e tlhaelang ya setlhogo -Go dintlha di le mmalwa tse di tshegetsang setlhogo -Dintlha tsa ngangisano tse di maleba di dinnye thata -Go tlhaloganya mofutakwalo le setlhangwa go gonnye thata	**0–3** -Setlhogo ga se tlhaloganngwe -Maiteko a a bokoa a go araba potso -Dintlha tsa ngangisano ga di maleba gotlhelele -Morutwana ga a kgona go tlhaloganya mofutakwalo kgotsa setlhangwa
KAGEGO LE PUO Popego, kelelo e e tlhaloganyegang le tlhagiso Puo, segalo le setaele tse di dirisitsweng mo tlhamong **10 MADUO**	**8–10** -Kagego e e lomaganeng ka kelelo ya dintlha tsa ngangisano e agegile sentle -Matseno, ditemana le bokhutlo di manontlhotlho -Puo, segalo le setaele di supa kgolo, di a kgatlhisa, di nepagetse	**6–7** -Kagego e e tlhamaletseng le kelelo e e utlwalang ya ngangisano -Matseno, bokhutlo le ditemana dingwe di rulagantswe sentle ka tomagano -Bogolo puo, segalo le setaele di nepagetse go le gontsi	**4–5** -Go na le bosupi jwa kagego, kelelo ya ngangisano e a tlhaloganyega le go lomagana fela e na le diphoso -Matseno, ditemana le bokhutlo di eta di tlhoka tomagano -Diphoso tsa puo, segalo le setaele di mmalwa.	**2–3** -Kagego e supa thulaganyo e e fosagetseng e bile kelelo ya dintlha tsa ngangisano ga e a rulaganngwa sentle -Matseno, ditemana le bokhutlo di fosagetse. -Diphoso tsa puo, segalo le setaele tse di seng maleba di bonala thata	**0–1** -Go tlhokagala ga kagego e e lolameng go kgoreletsa/tlhokisa kelelo ya ngangisano gotlhelele -Matseno, ditemana le bokhutlo ga di a lomagana gotlhelele -Diphoso tsa puo, segalo le setaele se se fosagetseng thata di tlhola setlhangwa se se sa atlegang
SEELO SA MADUO	**20–25**	**15–19**	**10–14**	**5–9**	**0–4**

- **Dipharologanyo magareng ga maduo a Kagego, Puo le Diteng di se fete dielo tse pedi.**
- **Karabo ya boitlhamedi e e ikgatholositseng diteng gotlhelele, e abelwe 0 la Diteng le 0 la Puo le Kagego.**